
*Ю.Д.Генсіцький,
аспірант кафедри філософії НУБіП України*

МЕДІАКУЛЬТУРА: ТРАНСГУМАНІСТИЧНІ АПГРЕЙДИ

У традиційному, модерністському, розумінні медіакультура об'єднує в собі всі види аудіовізуального мистецтва. Сучасні медіа-філософи констатували гіпертрофованість аудіовізуальної інформації в нинішній цивілізації, що являла собою нове дітище і водночас детермінанту постмодернізму – цифрове медіасередовище. Феномен «постмодерністського медіа» вже не може зводитися до звичайного інформаційного посередництва. Цифрове медіа – це не просто засіб для передачі інформації, це середовище, в якому відбувається зародження нового суспільства, преображення обличчя всього людства, його медіатизація, або, як зазначає В.Савчук, це – екзистенційний проект спраглих пробитися і достукатися поверх і через газетну смугу, теле- і радіоефір [2].

Отже, постмодерністська медіакультура – екзистенційне середовище комп'ютерно-медійної трансляції та формування динамічних цифрообразів, що зумовлені розвитком NBICS технологій та їх могутнім впливом на природу та сутність людини.

Специфіка медіакультури визначається її семіотичною природою і технічними можливостями засобів її реалізації: висока інформаційна ємність, легкість і переконливість чуттєвого (образного) сприйняття, домінування продуктивних можливостей над репродуктивними, швидкість і широта трансляції і тиражування, масовість і доступність формують соціокультурні функції медіакультури .

Людина, захоплена і занурена в медіакультуру, сама стає продуктом нових медіа. В такому глобальному медіасередовищі зароджується рух, який найвищою метою визнає наукові ідоли, «нового цифрового бога», що не завжди повинен зважати на моральні норми. Розробляючи нові могутні медіа технології, ідеологи та «творці цифри» не завжди відходять від техніко-інженерних завдань і замислюються над майбутнім людства. Що чекатиме людину в суспільстві, в якому наука і її фанатичні лобі, трансгуманісти, стануть архітекторами нашого майбутнього? Які зміни нас чекатимуть на цьому етапі? Медіафілософи постмодернізму вже не перший рік задають

собі ці питання, однак відповіді з часом стають все більш неочікуваними та загрозливими.

Постмодерністська медіакультура проявляє себе в домінуванні цифро-медійних технологій, формуванні кіберпростору, розглядається в контексті загальної медіатизації. Медіатизація – це процес перетворення реального об'єкта в штучний: «тіло, яке майже повністю «медіатизовано», функціонує за допомогою нейрокомп'ютерних підсилювачів або протезів і розмовляє штучним голосом. Подібно до того, як наше тіло медіатизується, свідомість теж змінюється.

Медіатизація свідомості – процес, що прискорився вже на етапі ранньої інформаційної модернізації суспільства, коли з розвитком комп'ютерних технологій інтенсифікація соціальних відносин посилює процес «озовнішнення» світу, коли все більшого значення набувають «цифрові абстрактні системи».

Іншою ознакою медіатизованої свідомості можна вважати переважання в ньому «тернарних структур» над «бінарними». В соціокультурних практиках постмодернізму все частіше відходять на задній план характерні для традиційного суспільства бінарні опозиції («світло – тьма»; «сакральне – профанне»; «любов – ненависть»), поступаючись місцем проміжним – медіативним – сенсам. Специфічні особливості мультитернарних структур виявляються в проміжних та релятивних взаємодіях і значеннях. Релятивність свідомості, релятивність взаємодій, що виражається семіотичними кодами, створює багате інтерпретаційне поле тієї самої медіакультури, в якій форми і функції предметного світу перестали являти собою єдине ціле. Тепер це якийсь трансформер, характеристики якого задаються в тому числі і нашою уявою.

Ми живемо в умовах особливої культури, яка «є віртуальною, оскільки будується, головним чином, на віртуальних процесах комунікацій, керованих електронікою. Вона є реальною (а не уявною), тому що це наша фундаментальна дійсність, фізична основа, з опорою на яку ми плануємо своє життя, беремо участь у трудовому процесі, спілкуємося з іншими людьми, відшукуємо потрібну інформацію, формуємо свою думку, займаємося політичною діяльністю і плекаємо свої мрії. Ця віртуальність і є наша реальність.

Створювана процесом – це продукт нової комунікаційної системи, що ґрунтується на мережевій, цифровій інтеграції безлічі видів комунікації, котра складається із сукупності образних світів.

Віртуальність з умовності перетворюється на безумовність, «квазі-реальність» замінюється «гіперреальністю».

Гіперреальність сучасної медіакультури – розумний дім, розумний автомобіль, смартфон та інші носимі гаджети, інтернет розумних речей, стали основою нового типу соціальних відносин, функціонування цифрового суспільства, що з кожним роком виробляє та споживає все більше інформації. Однак процес споживання інформації не дає людині інструменту власної сваволі. Такий інструмент їй дає участь у медіадискурсі і масовому етичному, моральному оцінюванні. Практика ігнорування багатьох аспектів морально-етичного оцінювання та перехід до наукового цифрогуманізму стали характерними для трансгуманістичного медіадискурсу, апгрейду медіасередовища, що все більше проникає в тканину соціальних відносин, завойовує прихильників в багатьох галузях науки та техніки.

У таких наукових колах зароджується тенденція, за якою людину починають розглядати просто як динамічну соціальну істоту, коректовану в ході безперервного, перманентного медіадискурсу. В очах таких дослідників будь-яка свідомість коректується дискурсивним процесом, якщо в ньому бере участь об'єкт корекції. І оскільки людина живе соціальною активністю, вона теж являє собою всього лише соціальну машину, яку може замінити інша моральна соціальна машина. Оболонка залишилася колишньою, а медіадискурс змінює її сутність.

Одним із першочергових та актуальних напрямів медіакультурного апгрейду трансгуманістів є формування кіберлюдини, чистого інтелекту. Культуролог Марк Дер у своїй книзі «Швидкість втікання» стверджує, що одна з ключових характеристик кіберкультури – це суперечність між «мертвою, важкою плоттю», непотрібним для кіберлюдини «рудиментом», і «ефірним тілом інформації». Воно «розв'язується» зведенням свідомості до чистого інтелекту [1].

Такою апгрейд-технологією трансгуманісти забивають клин між тілом і абстрактним процесом пізнання, протиставляючи слабке тіло, відповідальне за сприйняття, емоції і логіку, досконалому розуму, представленому як інформаційний згусток кодів, правил і алгоритмів, який вони й ототожнюють з нашим «Я». Виникає світогляд, відповідно до якого Всесвіт постає як автомат, що складається зі складних кібернетичних систем, або інформаційна матриця, частиною якої є людський інтелект, заточений в тлінне тіло. Завдання трансгуманістів – звільнити свідомість – інтелект від тіла. Зворотний

шлях виключається.

Мірою поширення комп'ютерних технологій, на думку трансгуманістів, робота з комп'ютерними агентами займатиме все більшу частину людського життя, що проявляється ще в одному векторі медіаапгрейду. Робиться ставка на те, що медіаагенти будуть пам'ятати за людину, допомагати їй в пошуку та обробленні інформації. Подібне «посилення розуму» (intelligence amplification) – один із шляхів до надрозуму, як ще однієї апгрейд-технології нового медіа-суспільства. Розвиток носимих і імплантованих комп'ютерів призведе до того, що більшість людей стануть оточеними «екзокорою», сонмом комп'ютерів, що по суті виконують частину розумової роботи і зберігають частину пам'яті свого господаря. Особливою апгрейд технологією є технологія доповненої реальності. Доповнена реальність буде стирати межі між внутрішнім світом (уявою, пам'яттю) і світом реальним. Людина сприйматиме реальність вже насиченою додатковою інформацією – імена незнайомих людей, аргументи співрозмовника, зведені в єдину систему, довідкова інформація, цікаві ідеї, підказані медіаагентами. Подальша мініатюризація мікрочіпів зробить можливою прямиий інтерфейс між мозком і комп'ютером, забезпечуючи зчитування і запис думок. Поява досконалих нанотехнологій і створення субклітинних нанороботів зробить можливим зчитування і записування інформації на рівні окремого нейрона. Це дасть людині повний контроль над власним мозком.

Трансгуманістичні пророцтва здійснюються в еру розвитку нейрокогнітивних технологій, що вже незабаром дасть змогу використовувати прямі інтерфейси – мозок-комп'ютер, чипи і зовнішні програми (екзокора), які доповнять мозок людини. Водночас у штучному інтелекті використовуватимуться системи, створені за аналогією з біологічними нейронними системами. Елементи людського інтелекту будуть вбудовуватися в штучний інтелект. Завантажені в комп'ютер особистості будуть вільно замінювати існуючі блоки своєї свідомості на штучно створені або еволюціонувати за допомогою генетичних алгоритмів (тобто перепрограмувати себе). Люди і штучний інтелект будуть об'єднуватися в єдині системи. Все це призведе до стирання межі між людським розумом і штучним інтелектом. У якийсь момент за прогнозами трансгуманістів, залишаться просто «розумні істоти».

Людина перетворюється на експериментальний об'єкт для

застосування НБІКС-технологій, яке не обмежене будь-якими етичними міркуваннями, аж до того, що людину в кінцевому підсумку можуть перетворити просто в якийсь веб-сайт. Як заявив на Першому конгресі форуму «Глобальне майбутнє 2045» філософ і професор Оксфордського університету Нік Бостром, існує два шляхи безсмертя: біологічний і цифровий. Цифровий – це повне копіювання та відтворення людського мозку на комп'ютері, яке дозволить створювати запасні копії людини. У цьому плані біологічний метод – лише тимчасовий, а цифровий – головний. Сьогодні найбільш активно лобі трансгуманістів діє в Каліфорнії, в Китаї та Південній Кореї, тобто там, де зосереджено центри з виробництва НБІКС-технологій. Одним із активних архітекторів трансгуманістичної революції стає Google. У 2009 р. з метою підготовки відповідних кадрів – «потенційних лідерів, які намагаються сприяти розвитку технологій для вирішення глобальних проблем людства», – Google спільно з NASA створили Університет сингулярності (SingularityUniversity), який розташований в Дослідницькому центрі NASA в Силіконовій долині. Очолив університет Рей Курцвейл, який зробив великий внесок у розробку ідеї технологічної сингулярності.

Нині команда Курцвейла працює над створенням комп'ютера, який зможе відтворювати нервову систему людини і відтак перетвориться в її «кібернетичного друга». Для цього комп'ютер «навчають» не просто відповідати на запити до пошуку, базовані на посиланнях і словах, а розуміти природну мову і аналізувати семантичний текст. Як пояснив розробник, «система буде знати на семантично глибокому рівні все те, чим ви цікавитесь, а не тільки основні теми ваших інтересів» [4]. Припускається, що через кілька років система зможе дати користувачеві відповіді на більшість питань раніше, ніж ці питання буде задано, адже система вже буде досконально знати все те, що цікавить вас і що ви хочете побачити. Відповідно, користувач отримуватиме індивідуальні відповіді на пошукові запити, які будуть враховувати і його досвід в інтернеті, і контекст його інтересів, і його характер, і темперамент. Це те, що називається «емоційним інтелектом», який здатен більше впливати на інтереси, ніж потреба інформації та аналітичні здібності. Зібравши всю інформацію про те, як працює користувач, і, склавши його повний портрет, система Курцвейла зможе застосовуватися як «емоційний робот», який буде вже не просто видавати інформацію, а й вгадувати,

що саме потрібно користувачеві відповідно до його настрою. У підсумку відбудеться те саме зрощення людини з комп'ютером, про яке говорив голова ради директорів Google Ерік Шмідт [3] і при якому непомітно ініціатива перейде від користувача до комп'ютера, який під виглядом «вгадування» формуватиме і спрямовуватиме інтереси людини. У доповіді Шмідта йдеться про якісно новий етап перетворення людини, що виявляється в психокогнітивному зрощенні її з комп'ютером: «Ми не потребуємо того, щоб ви натискали на всі клавіші у вашому комп'ютері. Ми знаємо, де ви перебуваєте і де ви були. Ми можемо дізнатися в загальних рисах, про що ви думаєте. Мені здається, що більшість людей не хоче, щоб Google відповідав на їхні запитання, а їм хочеться, щоб Google вказав їм, що вони повинні робити...».

Інформаційні технології радикальним чином змінюють людину, яка, зрощуючись з комп'ютером, перетворюється на біонічну людину. За прогнозами трансгуманістів, цифрові технології відійдуть від командного інтерфейсу, коли ви віддасте комп'ютеру команди, як собаці, і досягне ситуації, коли комп'ютер стає скоріше другом. Але сам комп'ютер зазнає контролю вузької групи господарів. Заявою, що до 2020 р. Інтернетом буде охоплено всі 7 млрд. жителів планети, фактично проголошується кінець приватного життя і анонімності як такої. Більше того, будь-яка відмова підкоритися цій ері «загальної підключеності» розглядатиметься владою як щось підозріле. Влада зможе запідозрити, що ті, хто вважав за краще лишитися поза системою, хочуть щось приховати і, отже, швидше здатні порушити закон. З антитерористичних міркувань уряди зможуть заводити досє на таких маргіналів.

Отже, загальний зміст «послання» такий: з розвитком цифрових технологій настане ера, повна загроз для майбутнього людини, для суспільства. Відтак трансгуманісти не тільки відкрито декларують свої цілі, але й відкрито демонструють методи їх досягнення, абсолютно не приховуючи, що йдеться про створення системи всеосяжного електронного контролю над людством. Подарувавши людині можливість розвитку та самореалізації, постмодерністське медіасередовище здатне «оцифрувати» людську свободу, її сутність, а власники медіатехнологій – в своїх цілях перетворити її на ще один успішний гаджет. І в цій гонці владних та бізнес-інтересів не варто розраховувати лише на моральність, знання та відповідальність

тих, хто володіє та управляє цими технологіями, на всемогутню силу науки та проповідників її амбіцій, трансгуманістів. Тільки взаємний професійний та етичний контроль з боку соціальних інститутів зможе допомогти нам уникнути наслідків непродуманого застосування могутніх медіатехнологій, попередити антропокатастрофу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дери М. Скорость убегания: Киберкультура на рубеже веков [пер. с англ. Т.Парфеновой]. – Екатеринбург: Ультра. Культура; М.: АСТ МОСКВА, 2008. – 478 с.
2. Медиафилософия: формирование дисциплины. // Медиафилософия. Основные проблемы и понятия. – СПб.: Изд-во Санкт-Петербургского философского общества, 2008. – С.7–39.
3. The New Digital Age: Reshaping the Future of People, Nations and Business/ Eric von Schmidt, Jared Cohen. – Hodder And Stoughton Limited, 2013. – 315 p.
4. The Singularity Is Near: When Humans Transcend Biology (Google eBook). Front Cover Ray Kurzweil. Penguin, Sep 22, 2005. – Social Science. – 672 p.

Генсіцький Ю.Д. Медіакультура: трансгуманістичні апгрейди.

Багатовіковий процес перетворення природи людини та її сутності відбувався не ізольовано і статично, а в динамічній взаємодії з медіасередовищем, інформаційним та чуттєвим полем взаємодії всіх вимірів людського буття. Стрімкий розвиток комп'ютерно-медійних технологій цілком закономірно спровокував формування сучасного глобального медіасередовища, що за своєю природою стало цифровим.

Актуальність та значущість проблематики розуміння та дослідження цифрового медіасередовища зумовлені дедалі збільшуваним тиском на весь комплекс біо-психо-соціо-духовних якостей людини, на її преображення, на майбутнє антропосфери. А самі ж процеси та наслідки цифрової медіатизації є такими складними і непередбачуваними, що не мають лишатись осторонь соціогуманітистики.

Ключові слова: медіакультура, постмодернізм, трансгуманізм, медіатизація, гіперреальність.

Генсіцький Ю.Д. Медіакультура: трансгуманістические апгрейды.

Многовековой процесс преобразования природы человека и его сущности происходил не изолированно и статично, а в динамическом

взаимодействии с медиасредой, информационным и чувственным полем взаимодействия всех измерений человеческого бытия. Стремительное развитие компьютерно-медийных технологий вполне закономерно спровоцировало формирование современной глобальной медиасреды, что по своей природе стала цифровой.

Актуальность и значимость проблематики понимания и исследования цифровой медиасреды обусловлена все более нарастающим давлением на весь комплекс био-психо-социо-духовных качеств человека, на его преобразование, на будущее антропосферы. Сами же процессы и последствия цифровой медиатизации настолько сложны и непредсказуемы, что не должны оставаться в стороне от исследований социогуманистики.

Ключевые слова: медиакultura, постмодернизм, трансгуманизм, медиатизация, гиперреальность.

Hensitsky Y. Media culture: transhumanistic upgrades.

Centuries-old process of transformation of human nature and the spirit did not occur in isolation and static, and dynamic interaction with the media-environment, information and sensory interaction field all dimensions of human existence. The rapid development of computer-media technologies quite naturally provoked the formation of today's global mediaenvironment, which by its nature has become digital.

Relevance and significance of the problems of understanding and research of digital mediaenvironment due to increasingly growing pressure on the entire complex bio-psycho-social-spiritual qualities of man, his transfiguration, the future anthroposphere. Processes themselves and the consequences of digital mediatization so complex and unpredictable that we should not stand aside sociohumanities.

Key words: mediaculture, postmodernism, transhumanism, mediatization, hyperreality.